

Se barnet snakker til deg!

NBO og AMOR systemet som modell for å forstå
barnet

Unni Tranaas Vannebo

NBO mastertrener/helsesykepleier

Seksjon sped- og småbarn, RBUP Øst og Sør

Hva forteller barnet oss?

Foto: Unni Tranaas Vannebo

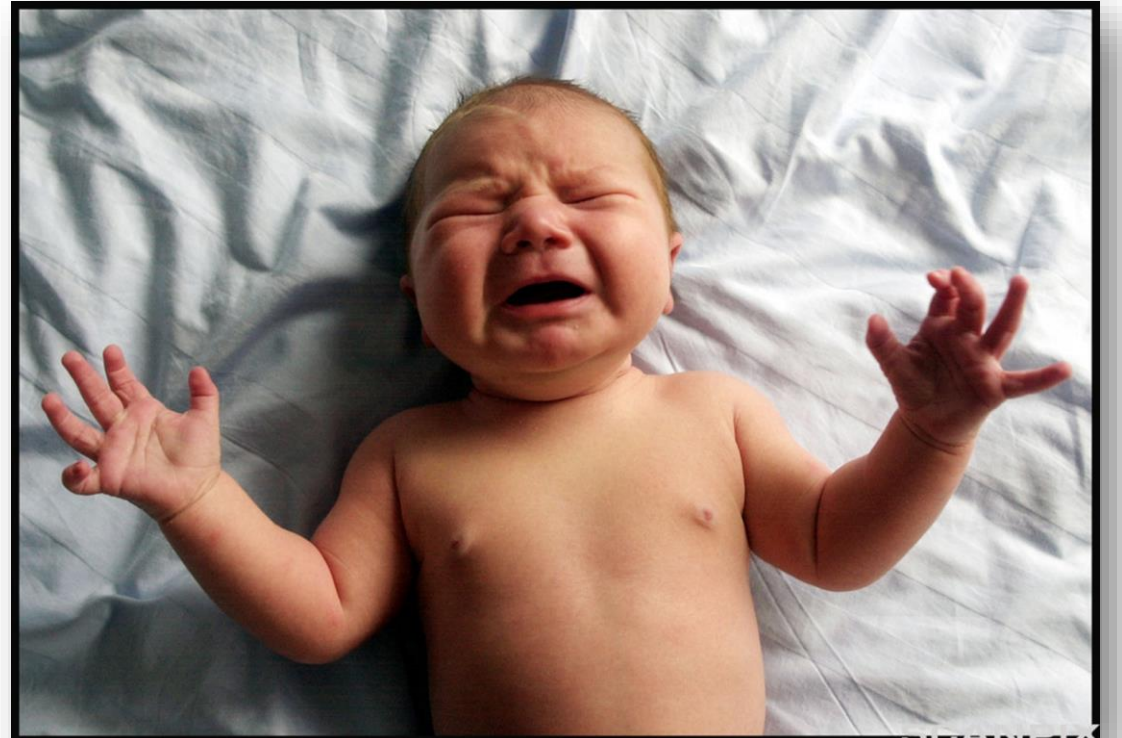

Foto: Scanpix

Hva er NBO

- NBO står for Newborn Behavior Observation system
- NBO er utviklet av en tverrfaglig gruppe forskere og klinikere tilknyttet Brazelton Institute i Boston USA (Kevin Nugent og Berry Brazelton m fl).
- NBO integrer kunnskap, både teori og empiri om spedbarnspsykologi og nyere utviklingspsykologi samt familie- og systemteori.
- En klinisk variant av NBAS, «Brazeltonmetoden» som ble utviklet på 1970 tallet, men først anerkjent og viden kjent på 90-tallet (særlig anvendt i forskning).
- Foreldrene i førerisetet.

Foto: Hege P. Sandtrø

NBO sine læringsmål

- Forstå hvordan nyfødte barn (0-3 mndr) kommuniserer
- Kjenne til de ulike atferdstilstandene til barnet
- Forstå AMOR systemet
- Forstå spedbarnets selvregulerende atferd
- Kjenne tegnene på overstimulering eller behov for pauser
- Lære trøsteteknikker for å roe spedbarnet
- Forstå hvordan støtte foreldrene på en ressursorientert måte med utgangspunkt i foreldrenes egne behov

Mål med NBO

- Å forstå den nyfødtes egenart.
- Kunne oversette din kunnskap om barnet på en meningsfull måte for foreldre.
 - fremme sensitiv foreldreomsorg
- Å støtte opp om en positiv relasjon mellom foreldre og barn.
- Å etablere en god allianse mellom foreldre og helsearbeider.

Nyfødtperioden og de 3 første mnd – *mulighetens vindu*

- En stor endring i atferd og utvikling hos spedbarnet.
- En sensitiv periode i utviklingen av foreldre-barn relasjonen.
- En unik mulighet for fagpersoner som jobber helsefremmende og med forebyggende intervensjoner til å etablere en god allianse til foreldre.

Fødsel - fra fantasibarnet til det virkelige barnet

Kan innebære et stort arbeid el. et lite arbeid avhengig av flere forhold:

- Barnet; sykt/frisk, prematur/fullbårent, utseendet.
- Foreldre; fysisk og psykisk syk/frisk, egen omsorgserfaring og forhold til foreldre.

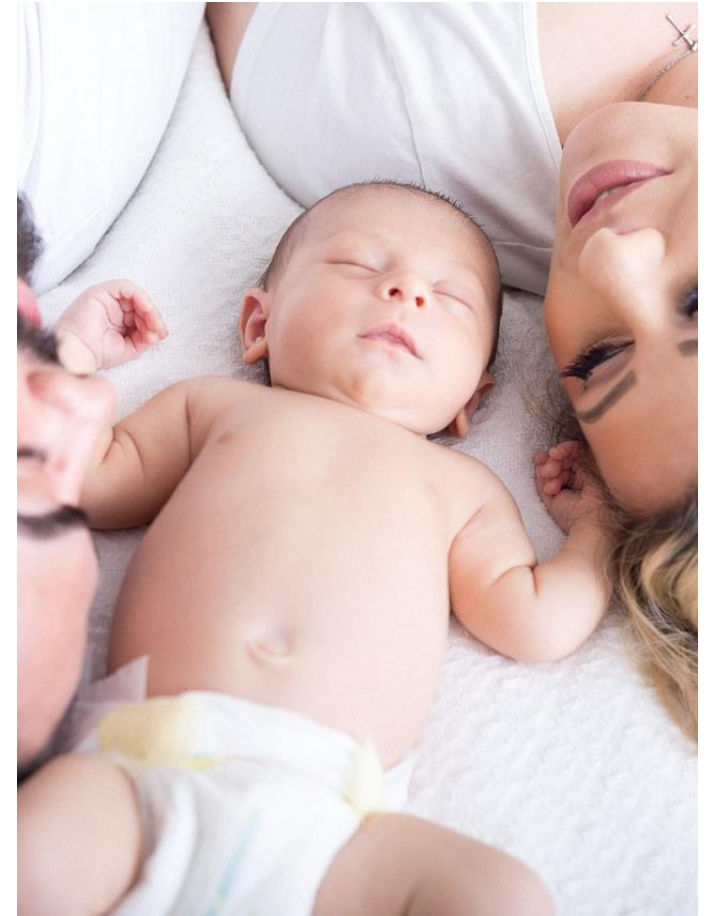
Foto: Pixabay.com

Mål for samspillsveiledning

- Se og anerkjenne foreldres uro og bekymring,-gi omsorg
- Redusere stress og frustrasjon hos foreldre
- Fremme foreldrenes undring og begeistring for barnet

Slik jobber vi med samspillsveiledning

- Støtter foreldrene i hvordan de kan lese og tolke barnets atferd som kommunikasjonssignaler
- Fokuserer på barnets kapasiteter, åpenhet og behov for nærhet og kontakt med sine foreldre
- Styrker foreldrenes selvtillit og kompetanse som de viktigste omsorgspersonene for barnet

«Scaffolding» - støttepilarer

Omsorgspersonen eller den profesjonelle hjelpers oppgave er å tenke at barnet fra 0-3 mnd er i sitt fjerde trimester og skal bidra til at spedbarnet føler seg rolig og trygg mens det prøver å venne seg til den nye verden utenfor livmoren og å nyte de nye sanseinntrykkene.

Foto: Pixabay.com

Den modne nyfødte

- Visuellfølging
- Snur seg etter lyder
- Stenger ute uønskede stimuli
- Gjenkjenner stemmer, lukter
- Skiller mellom ansikter
- Rolig og våken tilstand etter fødsel
- Roer seg selv

Foto: Pixabay.com

"Hvis det i sandhed skal lykkes at føre et menneske hen til et bestemt sted, må man først og fremmest passe på at finde ham der hvor han er, og begynde der".

Søren Kierkegaard

Kunnskap vi må ha for å se barnet

De to kliniske vinduene:

- Atferdstilstander
- AMOR-systemet
 - Autonome reaksjoner
 - Motorikk
 - Organisering av tilstander
 - Responsivitet til stimulering

Foto: Pixabay.com

6 atferds-tilstander

- Dyp søvn (non-REM)
- Lett søvn (REM)
- Døsig eller semi-døsig
- Rolig våken
- Aktiv våken (fussy)
- Gråt

Foto: Pixabay.com

1. DYP SØVN

Regelmessig pust, øynene lukket uten øye-bevegelser, avslappet uttrykk, ingen spontan aktivitet eller bevegelser.

2. LETT SØVN

Uregelmessig pust, lukkede øyne som åpnes i korte øyeblikk, munn/sugebevegelser, rykninger/"knirking" kan forekomme

2.LETT SØVN

5. Urolig våken (fuzzy)

- Åpne eller lukkede øyne, motorisk aktivitet med kraftige bevegelser i armer og bein, spontan skvetting og sutrelyder. Aktivitesnivået øker i omfang

Foto:Pixabay.com

6.GRÅT

- Intens gråt, grimaser, forandringer i pustemønsteret, hjerterefrekvens og blodtrykk.

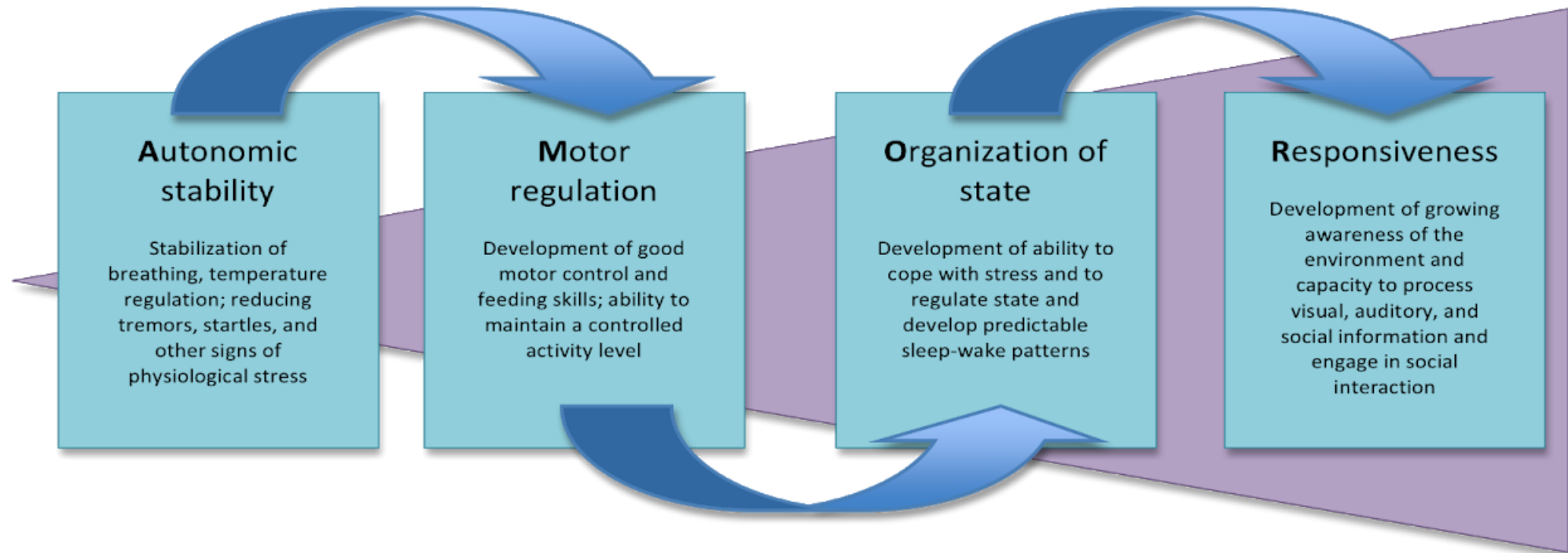
AMOR

Organiseringssystemet over
nyfødtes atferd

- **A:** Autonome systemet
- **M:** Motoriske systemet
- **O:** Organisering av tilstander
- **R:** Responsivitet til stimulering
(det sosiale samspillet)

Figure 4.9 Developmental Challenges Facing the Newborn: The AMOR Hierarchy of Newborn Behavioral Organization

Source: Based on Nugent et al, 2007.

I NBO benyttes AMOR-systemet til å...

Gi en strukturert observasjon av barnet sammen med foreldrene som bidrar til å :

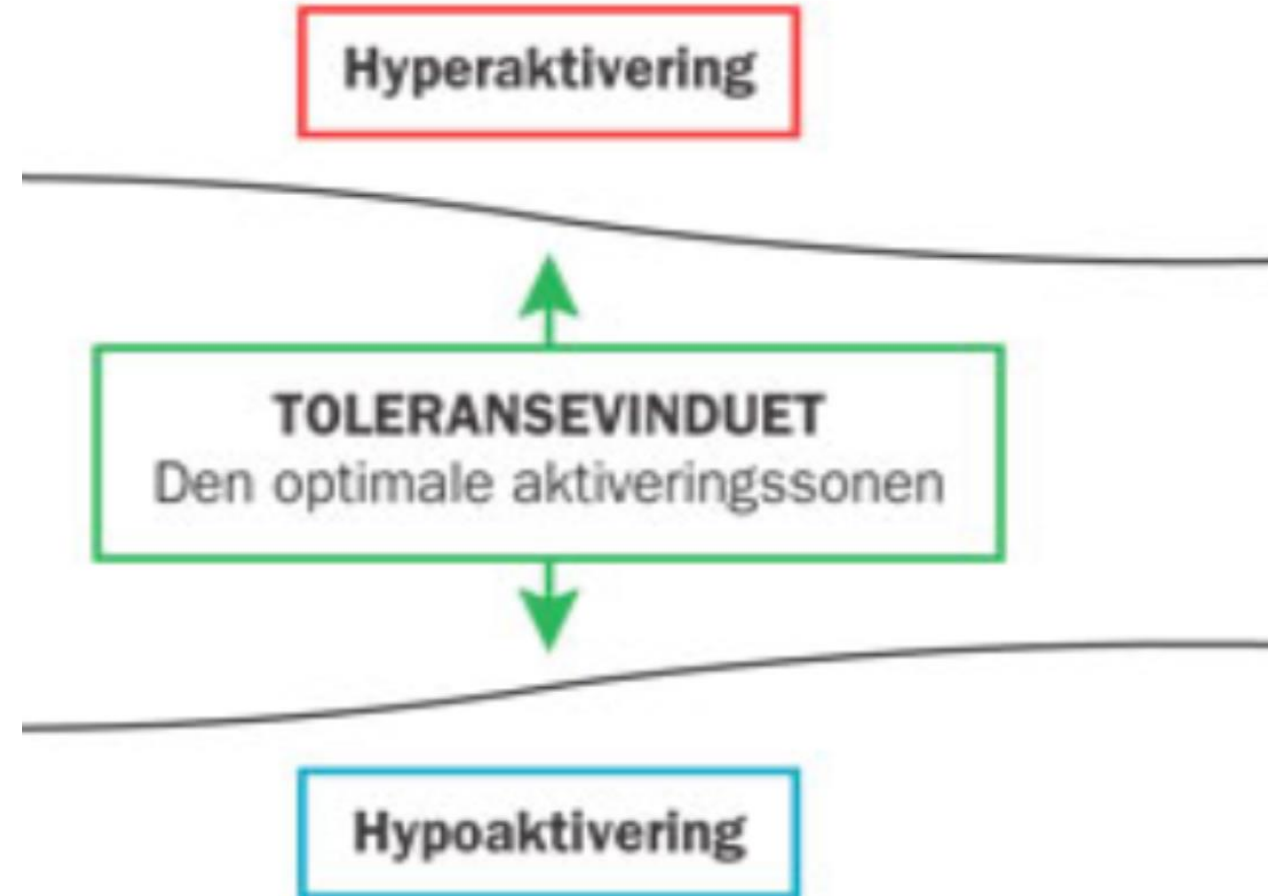
- Identifisere barnets styrker og utviklingsmessige utfordringer.
- Å tolke barnets adferd overfor familien slik vi hjelper dem å bli kjent med barnet sitt.
- Den observerte atferden gir oss viktig informasjon om spedbarnets anstrengelser, -når det lykkes og når det mislykkes i sine forsøk på selvregulering.

Det organiserte spedbarnet

- En gryende evne til å regulere sine tilstander så det mestrer de utfordringene det stilles overfor
- vi observerer at barnet viser at det er avslappet
- Demonstrerer en kontaktsøkende atferd, åpen og søkende

Det uorganiserte spedbarnet

- ...når barnet utsettes for FOR MYE eller FOR LITE stimulering vil barnet komme utenfor sitt toleransevindu
- D`Apolito, 1991

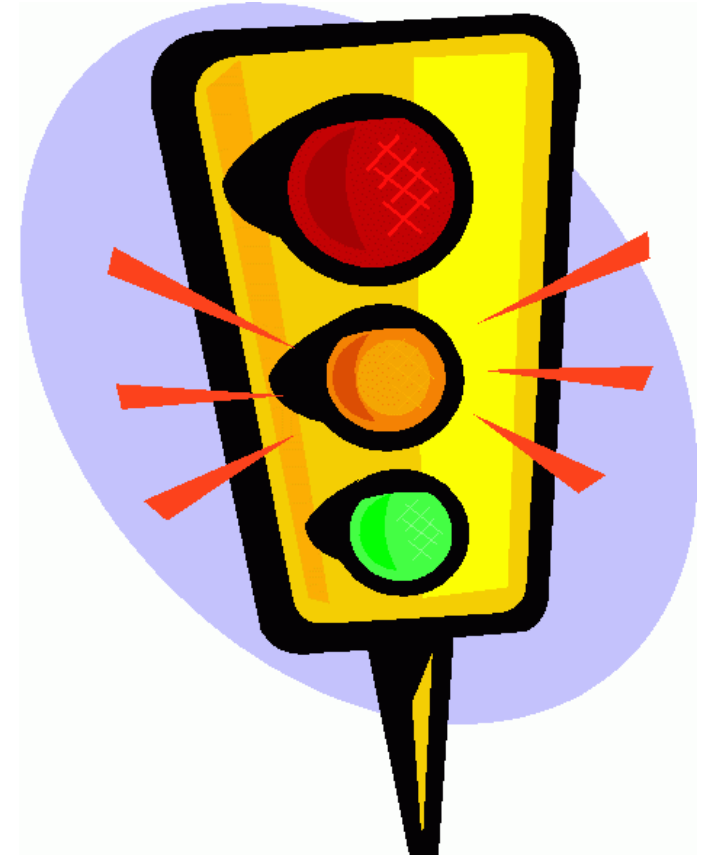
Grønt lys

- Barnets atferd kommuniserer at hun er klar, stabil og uten tegn til stress reaksjoner.
- Forteller at omsorgspersonen kan fortsette uten noen eller bare med mindre tilpasninger.
- Del med foreldrene!

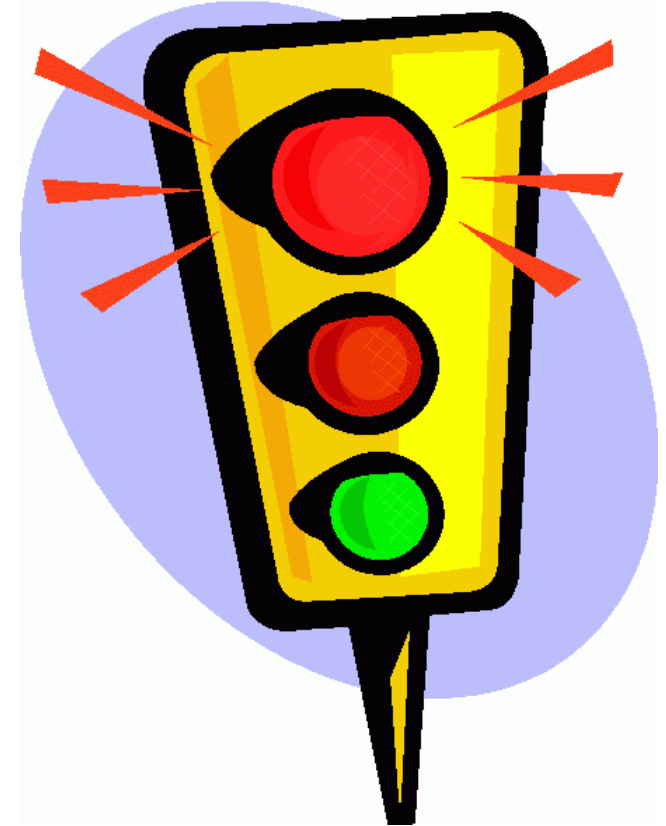
Gult lys

- Atferden forteller at barnet viser noen tegn til stressatferd.
- Be omsorgspersonen ta en pause, observer for å bestemme hva barnets atferd forteller deg og hvilke endringer du må gjøre f.eks. endre håndtering, intensiteten på stemmen din og lyset i rommet.
- Veiled foreldrene!

Rødt lys

- Barnets atferd forteller at det Krever mye (stresset).
- Be omsorgspersonene stoppe opp og gi barnet en “timeout” mens de tilbyr støtte som å holde, gi noe å suge på, svøpe før de fortsetter, - eller avslutter.
- Veiled foreldrene!

Autonome systemet

- Barnet viser hvordan det har det fysiologisk gjennom, pust, hudfarge, fordøyelse, sitringer, rykninger og skvetting

Foto: Hege P. Sandtrø

“Grønt lys” autonome systemet

- Jevn, stabil hudfarge
- Regelmessig pust
- Ingen tegn på reaksjoner fra mage-tarmkanalen
- Fravær av skjelvninger, rykninger og startles
- Høy terskel for stimulering

Foto: Pixabay.com

“Gult lys” autonome systemet

- Milde hudforandringer til blek, rød, marmorering
- Pustepause, uregelmessig pust
- Sukker, gjesper, hikker, gulper
- Grynting, tegn fra mage/tarmsystemet, -gulping, hiking
- Gjesping, nysing
- Rykninger, sitringer og skjelvinger

Støtte og veiledning:

- Ta en pause, senk tempoet, vent
- “Trå tilbake”

Foto: Pixabay.com

“Rødt lys” autonome systemet

- Sikre hudforandringer med gråblek/blåaktig hud, acrocyanose, blekhet
- Anstrengt, rask eller uregelmessig pust
- Forlenget pustepauser, apnoe, bradycardiy
- Gagging, (“regurgitation”), anstrengt, avføring
- Mange eller kontinuerlige sitringer, rykninger, skjelvevinge, startles
- Nysing, gulping, hikking

Veiledning og støtte :

- Stop, ta en pause, vent og se. Slutt på NBO?

Foto: Hege P. Sandtrø

Motoriske systemet

- Barnets tonus, holdning og motorisk modenhet.
- Er barnets uttrykk/bevegelser i trunkus, ansikt, armer og ben og kvantitet og kvaliteten av disse.
- Reflekser.

Foto. Pixabay.com

“Grønt lys” motoriske systemet

- Avslappet tonus og holdning
- Rolige og myke bevegelser med effektive strategier:
 - Bøyde armer og ben
 - Tar hånda til ansiktet eller munnen
 - Griper tak i noe
 - Avslappet ansiktsuttrykk
 - Søker og suger
 - Koordinerte krabbebevegelser

Foto. Pixabay.com

“Gult lys” motoriske systemet

Foto. Pixabay.com

- Bevegelser i hender og fingre
- Kroppen føles anspent eller slapp
- Ujevn tonus og stive armer
- Spreller

Veiledning og støtte:

- Gi støtte, svøpe, endre stilling
- Holde om fingrene

“Rødt lys” motoriske systemet

- Anspent, stiv, spenner kroppen i bue, spriker med fingrene, utstrakte armer og bein
- Tap av tonus i ansiktet, mister haken, grimaserer, viser ikke tegn til å søke/suge,
- Vrir på seg

Veiledning og støtte;

- Svøpe, ta opp, bysse
- Tilby smokke

Foto: Hege P. Sandtrø

Organisering av tilstander

- Overgangen mellom tilstander, hvor tydelige de er og hvor robuste de er.
 - Dyp søvn, let søvn, døsig, våken og oppmerksom, aktiv våken (fuzzy) gråt
- Overganger fra en tilstand til en annen
- Habituering, gråt og trøstbarhet

Foto: Pixabay.com

Våkenhetsgrader/organisering av tilstander

Foto. Hege P. Sandtrø

- Eksempler på våkenhetsgrader
- Søvntilstand
 1. Dyp søvn
 2. Lett søvnOvergangstilstandDøsighet
 - Våken tilstand
 - Rolig og sløv
 - Våken og oppmerksom
 - Fokusert våken
 - Aktiv tilstand
 - Gråt

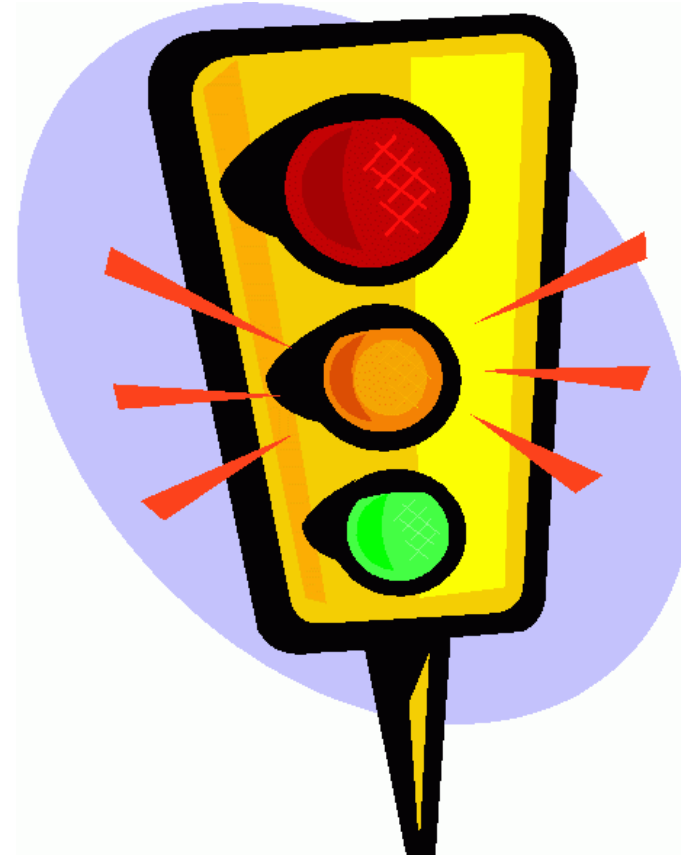
“Grønt lys” organisering av tilstander

- Robust og lett identifiserbar tilstand, myke overganger
- Våken og med store øyne
- Beveger seg rolig fra en tilstand til en annen
- Lett trøstbar, forsøk på selv-trøst med noe hell
- Lett å lese
- Fokusert våkenhet og rolig
- Imiterer lett
- Rytmask, jevn gråt, lett å trøste, eventuelt kan roe seg selv
- Avslappede kinn
- Viser ulike ansiktsuttrykk
- Gjør snakkebevegelser
- Kurrer
- Løfter øyenbrynene
- Lager trutemunn

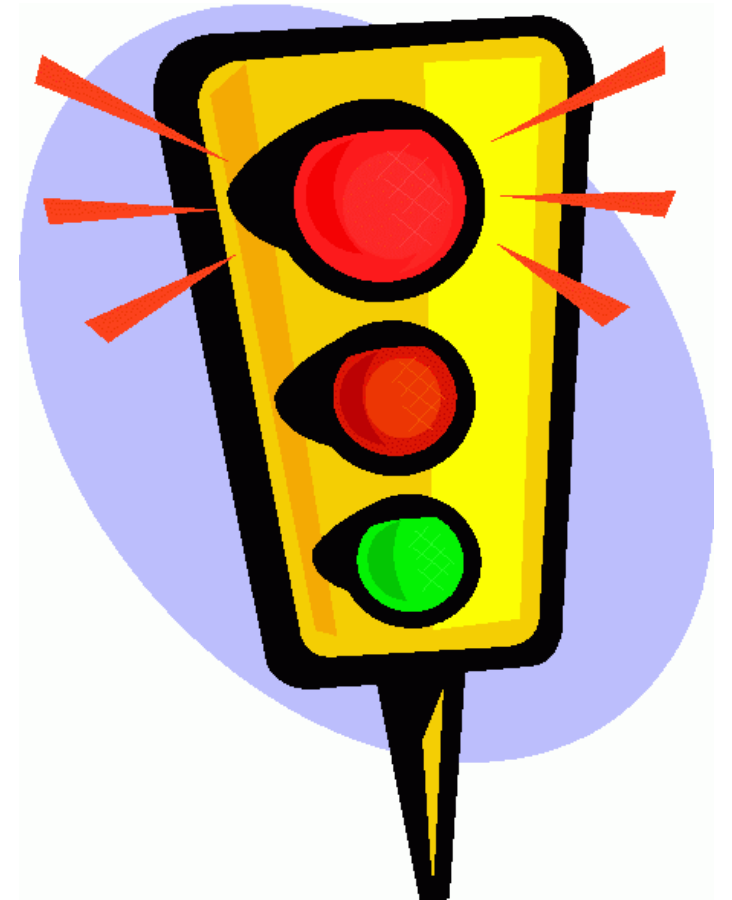
“Gult lys” organisering av tilstander

- Uforutsigbare overganger fra en tilstand til en annen
- Unngåelse av blikkontakt, lukker øynene i korte stunder
- Kan være døsig eller hyperalert
- Irritabel men kan “ta seg inn”

“Rødt lys”organisering av tilstander

- Det kan være vanskelig å identifisere tilstanden/upredikerbar
- Kan ikke roes/vekkes
- Panikkartet hyperalerthet
- Konstant blikkunngåelse med hodet vendt bort, øynene forblir lukket
- Raske tilstandsskifter
- Veldig irritabel
- Urolige øyenbevegelser
- Vanskelig å trøste, ingen forsøk på å trøste seg selv

Responsivitet

- Grader av våkenhet og mulighet til å respondere til stemmer, ansikt, lys og lydstimuli

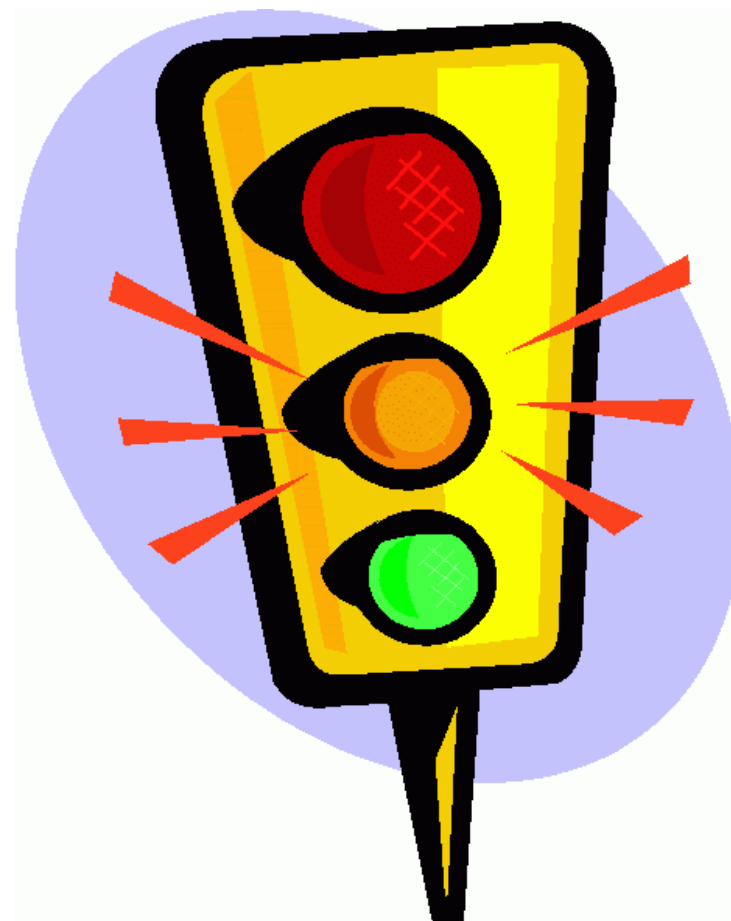
“Grønt lys” responsivitet

- Klar for å samspille, kan oppnå og opprettholde god øyekontakt i det minste i korte perioder
- Klart blikk eller fikserer og følger
- Følger med øynene og snur hodet til ansikt og rød ball
- Lokaliserer lyder og orienterer seg mot lys
- Tar «time out» og innhenter seg raskt
- Deltar uten anstrengelse eller «kostnader» på andre systemer i AMOR

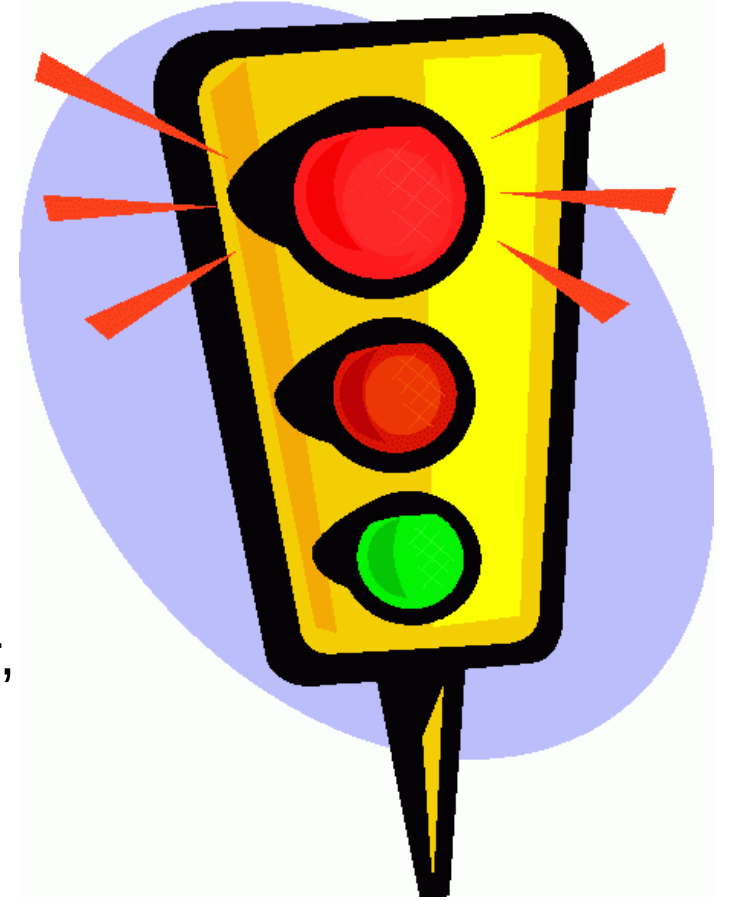
“Gult lys” responsivitet

- Rask aktivering eller hyperalert
- Ikke i stand til å følge, lokalisere eller orientere seg til lyd/stemme
- Ser bort , flakker med blikket, glassaktig blikk. Lukker øynene eller har de vagt åpne
- Tolerere begrenset med stimuli

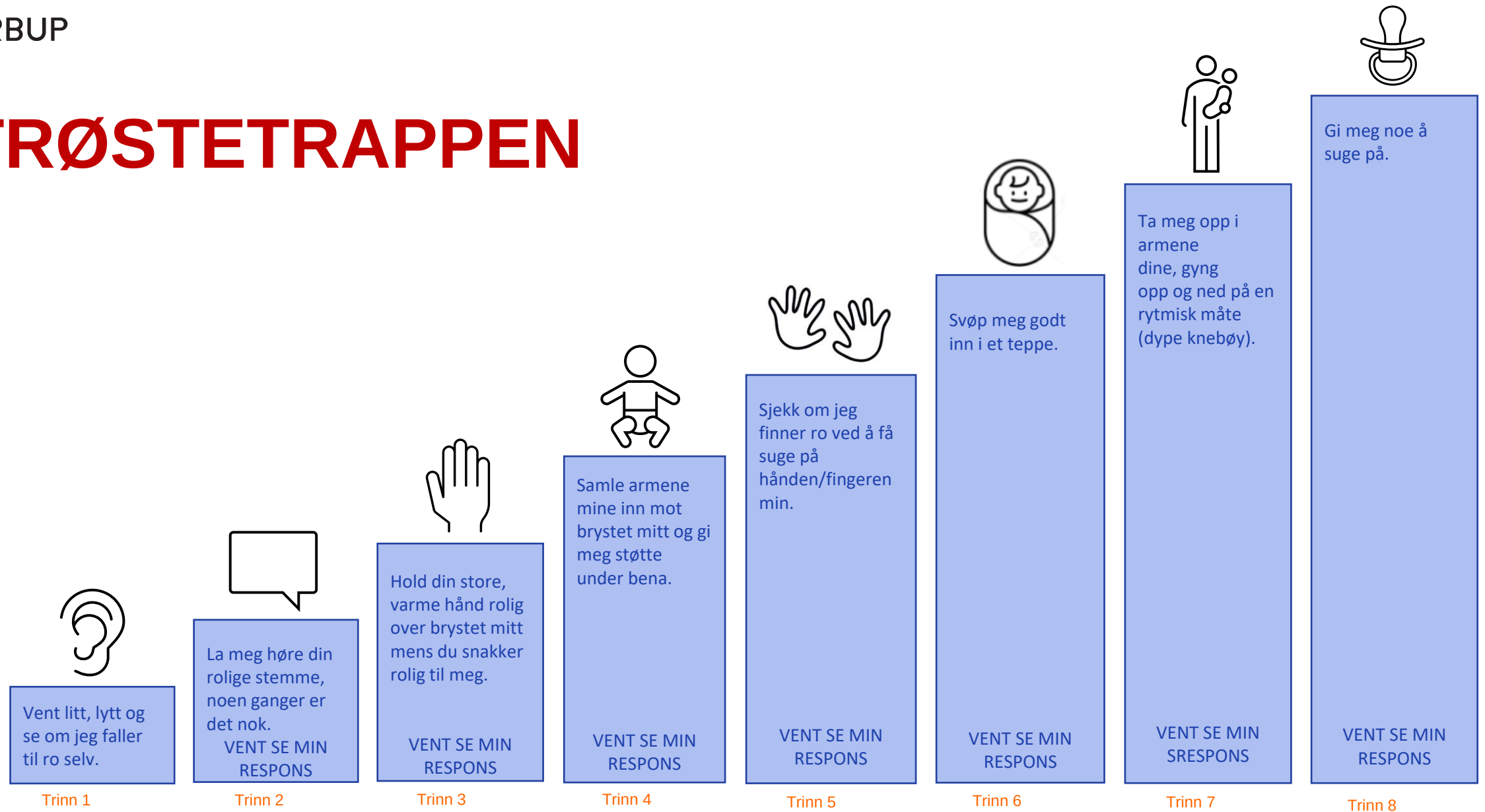

“Rødt lys” responsivitet

- Anstrengt, liten grad av våkenhet
- Hyperalert og ikke i stand til å avbryte samspillet.
- Raskt aktivering, ikke i stand til å følge, lokalisere eller orientere seg til lyd/stemme
- Tolerere begrenset med stimuli
- Aktivering av andre systemer i AMOR ex. grimaserer, spriker med hender, urolig i kroppen, marmorering.
- Stenger av (søvn) eller reagerer med disorganisert gråt

TRØSTETRAPPEN

Tid

Barnets tilstand gir grunnlag for vurdering:

- Barnets prenatale tilstand
- Fødselen
- Fødselen
- Barnets prenatale tilstand
- Barnets livshistorie
- Hvilke lyder som omgir barnet
- Hvordan lysintensiteten er rundt barnet
- Hvilke lukter som omgir barnet
- Hvilke synsinntrykk som er tilgjengelig for barnet
- Hvordan barnet blir berørt/håndtert og får støtte av sine omgivelser
- Hvordan legges det til rette for å fremme tilstand av rolig, dyp søvn samt rolige våkenhetsperioder
- Vår viktigste oppgave sammen med foreldrene er å møte barnet der det er og tilrettelegge for et utviklingsfremmende miljø i samspill med sine foreldre

Where can you be certificated NBO observer

- Norway, RBUP utv@r-bup.no
- Danmark Inge Nickell
- Iceland Stefania Arnadottir-stefar@hi.is
- England inge.nickell

Unni Tranaas Vannebo
utv@r-bup.no

Thanks for listening!!

